2017

Full Marks - 80

Time - 3 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Answer *all* questions

1. रामगिरितः अलकां यावत् क्रमान्वयेन मेघस्यमार्गं वर्णयत । 15

अथवा

मेघमार्गे क्रमेण समागतानां नदीनां वर्णनं कुरुत ।

2. अधस्तनेषु ***द्वयोः*** प्रश्नयोः संक्षेपेण उत्तरं लिखत : 7½ × 2

क) कालिदासरीत्या उज्जयिनीं वर्णयत ।

ख) मेघागमने दशार्णादेशस्य शोभां वर्णयत ।

ग) कः रन्तिदेवः ? तस्य कीर्तिः कीदृशी ? लिखत ।

घ) महाकालस्य आस्थाने मेघस्य कीदृशी सेवा भविष्यति ? वर्णयत ।

3. क) सप्रसङ्गं व्याख्यात : 12

रत्नच्छायाव्यतिकर इव प्रेक्ष्यमेतम् पुरस्ताद्
वल्मीकाग्रात् प्रभवति धनुष्खण्डमाखण्डलस्य ।
येन श्यामं वपुरतितरां कान्तिमापत्स्यते ते
वर्हेणेव स्फुरितरूचिना गोपवेषस्य विष्णोः ॥

अथवा

तस्यास्तिक्तैर्वनगजमदैर्वासितं वान्तवृष्टि-
र्जम्बूकुञ्ज प्रतिहतरयं तोयमादयगच्छेः ।
अन्तःसारं धन तुलयितुं नानिलः शक्ष्यतित्वां
रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ॥

ख) उत्कलभाषया आङ्गलभाषया *वा* अनुवादं कुरुत : 8

मन्दं मन्दं नुदति पवनश्चानुकूलो यथा त्वां
वामश्चायं नदति मधुरं चातकस्ते सगन्धः ।
गर्भाधान-क्षण-परिचया न्ननमाबद्धमालाः
सेविष्यन्ते नयनसुभगं रवे भवन्तं वलाकाः ॥

अथवा

ब्रह्मावर्तं जनपदमथ च्छायया गाहमानः
क्षेत्रं क्षत्रप्रधनपिशुनं कौरवं तद् भजेथाः ।
राजन्यानां शितशरशतैर्यत्र गाण्डीवधन्वा
धारापातैस्त्वमिव कमलान्यभ्यवर्षन् मुखानि ॥

4. क) गीति काव्यस्य उद्भवं विकाशं च पर्यालोचयत । 10

अथवा

भर्तृहरेः कालं निरुप्य तस्य कृतिमालोचयत ।

ख) एकस्य संक्षिप्तमुत्तरं लिखत : 5

i) अमरुशतकम्

ii) मोहमुद्गरः

iii) जयदेवः ।

5. क) गद्यकाव्यस्य उत्पत्तिं विकाशञ्च आलोचयत । 10

अथवा

कथासाहित्येषु पञ्चतन्त्रस्य महत्त्वं विशदयत ।

ख) एकस्य टिप्पणीं लिखत : 5

i) कादम्बरी

ii) पण्डितः नारायणः

iii) सोमदेवः ।

2019

Full Marks - 80

Time - 3 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Answer *all* questions

1. शाकुन्तले पञ्चमाङ्कस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत । 14

अथवा

मारीचाश्रमे नायिका-नायकयोः पुनर्मिलन-दृश्यं विवृणुत ।

2. अधस्तात् प्रश्नद्वयमुत्तरयत : 8 × 2

क) सानुमती प्रवेशस्य का नाटकीयोपयोगीता ? विशदयत ।

ख) सार्थवाह-धनमित्र संवादस्य वैशिष्ट्यं वर्णयत ।

ग) मातल्या सह अवतरणसमये पृथिव्याः दृश्यं विवृणुत ।

घ) सर्वदमनस्य दर्शनेन राज्ञः कीदृशी प्रतिक्रिया जाता ? वर्णयत ।

3. क) सप्रसङ्ग व्याख्या कार्या : 8

चूतानां चिरनिर्गतापि कलिका बध्नाति न स्वं रज:
संनद्धं यदपि स्थितं कुरबकं तत्कोरकावस्थया ।
कूण्ठेषु स्खलितं गतेऽपि शिशिरे पुंस्कोकिलानांरुतं
शङ्के संहरति स्मरोऽपि चकितस्तूणार्धकृष्टं शरम् ।।

अथवा

कुमुदान्येव शशाङ्कः सविता बोधयति पङ्कजान्येव ।
वशिनां हि परपरिग्रहसंश्लेषपराङ्मुखी बृत्तिः ।।

ख) ओडिआ भाषया आङ्गभाषया वा अनुध्याताम् : 7

आजन्मनः शठ्यमशिक्षितो यस्तस्या प्रमाणं वचनं जनस्य ।
परातिसंधानमधीयते यौर्वध्येति ते सन्तु किलाप्तवाचः ।।

ग) संस्कृतच्छाया प्रदर्शनीया : 5

अहिणवमहुलोलुवो भवं तह परिचुंबिअ चूअमंजरिं ।
कमलवसइमेतणित्वुदो महुअर विम्हरिओ सि णं कहं ।।

अथवा

णापेकिखओ गुरुअणो इमाइण हु पुच्छिदो अ बंधुअणो ।
एक्कक्कमेत्व चरिए भणामि किं एक्कमेक्करस्स ।।

4. अधोलिखितेषु **त्रयाणां** सलक्षणं टिप्पणी देया : 5 × 3

i) नान्दी

ii) प्रस्तावना

iii) प्रकरणम्

iv) पूर्वरङ्गः

v) नाटकम् ।

5. **त्रयाणाम्** सलक्षणं टिप्पणी कार्या : 5 × 3

i) प्रवेशकः

ii) चूलिका

iii) मुखसन्धिः

iv) विन्दुः

v) प्रकरी

vi) नियताप्तिः

2019

Full Marks - 80

Time - 3 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Answer *all* questions

1. अधोलिखितेषु केषाञ्चित् पञ्चानां टिप्पणी प्रदेया : 3 × 5

क) अष्टाध्यायी

ख) आदेश:

ग) णिजन्त:

घ) नामधातु:

ङ) सार्वधातुकम्

च) लोप:

छ) वहिरङ्ग:

ज) आगम:

झ) मण्डुकप्लुति: ।

2. सूत्र द्वयं सोदाहरणं व्याख्यात : 7½ × 2

क) आदिरन्त्येन सहेता

ख) उपदेशेऽजनुनासिक इत्

ग) उच्चैरुदात्त:

घ) मुखनासिकावचनोऽनुनासिक: ।

3. द्वयोः सूत्रयो: सोदाहरणं व्याख्या कार्या: $7\frac{1}{2} \times 2$

क) नाऽऽज्झलौ

ख) अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्यय:

ग) वृद्धिरादैच्

घ) चादयोऽसत्त्वे ।

4. सुत्र द्वयं सोदाहरणं प्याख्यात : $7\frac{1}{2} \times 2$

क) न वेति विभाषा

ख) पर: सन्निकर्ष: संहिता

ग) येनविधिस्तदन्तस्य

घ) दीर्घं च ।

5. अधोलिखितेषु चतुर्णां छन्दसां लक्षणं सोदाहरणं च लिखत : 5×4

क) इन्द्रवज्रा

ख) मन्दाक्रान्ता

ग) वसन्ततिलका

घ) आर्या

ङ) स्त्रग्धरा

च) उपजाति:

छ) अनुष्टुभ् ।

2022

Full Marks - 80

Time - 3 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Answer ***all*** questions

1. अधोलिखितेषु केषांचित् **दश** प्रश्नानामुत्तरं यथादिर्नेशानुसार लिखत : 2 × 10

क) नूनमबोधपूर्वम्, तच्चेतसा । (द्वयोः सन्धिविच्छेदं कुरु)

ख) भूमिभारः । (सविग्रहं समासनाम लिखत)

ग) सन्धानम् , वृत्तिः । (द्वयोः प्रकृतिं प्रत्ययं च लिखत)

घ) मुनिकन्या शकुन्तलया साकं हस्तिनापुरं कौ कण्वशिष्यौ गतवन्तौ ।

ङ) 'मूर्च्छन्त्यमी विकाराः प्रायेणौश्वर्यमत्तेषु' - कं प्रति कस्य उक्तिरीयम् ?

च) शकुन्तलायाः अङ्गुलीयकम् कुत्र प्रभ्रष्टम् ?

छ) 'स्वभाव एवैष परोपकारिणाम्' - कस्मिन् प्रसङ्गे कस्य उक्तिरीयम् ?

ज) ''तपोवनसंवर्धितोऽनभिज्ञो इयं जनः कैतवस्य'' - उक्तेः प्रसङ्गः कः ?

झ) वृत्ते: - (सकारणविभक्ति निरूपणं कुरु)

ञ) कस्मिन् अङ्के अपि च कस्मिन् आश्रमे शकुन्तला - दुष्यन्तयो: पुनर्मिलनं संजातम् ?

ट) अर्थ-प्रकृतय: कतिविधा: ? अन्तिम विभाजनस्य नाम क: ?

ठ) कतिविधा: अर्थोपक्षेपका: ? प्रथम विभाजनस्थ नाम क: ?

ड) रूपक भेदेषु प्रथम: भेद: दितीयभेद: च लिखत ।

ढ) षष्ठंशवृत्तेरपि ______ एष: । (शून्यस्थानं पूरय)

ण) नाटयसन्धिषु अन्तिम भेद: क: ?

2. शाकुन्तले पञ्चमाङ्गस्य वैशिष्ट्यं श्रेष्ठत्वञ्च प्रतिपादयत । 10

अथवा

दुष्यन्तशकुन्तलयोरन्तिममिलन दृश्यं यत् वर्णितं तत् सुष्ठु: उपस्थापयत ।

3. अधस्तनेषु प्रश्न ***द्वयं*** उत्तरयत : 5 × 2

क) शाकुन्तले धीवरवृत्तान्तस्य का प्रयोजनीयता ?

ख) का हंसपादिका ? किं तस्या: संगीतस्य महत्त्वम् ?

ग) सर्वदमनं दृष्ट्वा राज्ञ: मनसि का भावना समजनि ?

घ) मातली प्रवेशस्य का नाटकीयोपयोगिता ? सूचयत ।

2022

Full Marks - 80

Time - 3 hours

The figures in the right-hand margin indicate marks

Answer *all* questions

1. अधस्तनेषु केषांचित् *दश* प्रश्नानां यथानिर्दिष्टं उत्तरं संक्षेपेण अवश्यं देयम : 2 × 10

क) व्याकरणशास्त्रे मुनि-त्रयम परम्परा खलु श्रुयते । के ते मुनि-त्रयम् ?

ख) महर्षि-पाणिने: रचितं ग्रन्थस्य नाम क: ?

ग) ''महाभाष्य:'' केन रचितम् ?

घ) 'सिद्धान्तकौमुदी' - ग्रन्थस्य प्रणेता क: ?

ङ) क: वार्त्तिककार रूपेण प्रसिद्धिं लब्धवन्त: ?

च) के सार्वधातुकम् ?

छ) लोप: संज्ञा क: ?

ज) व्याकरणशास्त्रे निष्ठा के ?

झ) के उपधा वर्णा: ?

ञ) के टि संज्ञावाचका: ?

ट) तालव्यवर्णा के ?

ठ) 'दीर्घं च' सूत्रस्य कोऽर्थ: ?

ड) कण्ठष्ठौ वर्णा: के: ?

ढ) वेशस्थ छन्दस्य प्रत्येक पादे कतिपया: वर्णा सन्ति ?

ण) आर्या छन्दस्य कतिपया: पादा: सन्ति ?

2. अधोलिखितेषु ***त्रयाणां*** संक्षिप्त टिप्पणी **प्रदेया** : 5 × 3

क) आदेश:

ख) **कृदन्त:**

ग) णिजन्त:

घ) आगम:

ङ) लोप:

च) सिद्धान्तकौमुदी ।

3. **सूत्र *द्वयं*** सोदाहरणं प्याख्यात : 5 × 2

क) हलन्त्यम्

ख) तुल्यास्यप्रयत्नं **सवर्णम्**

ग) मुखनासिकावचनोऽनुनासिक:

घ) अकालोऽज्झस्वदीर्घप्लुत: ।